

Värdlandsstöd till internationella civila aktörer

Att kommunicera om värdlandsstöd till internationella civila aktörer

Sverige befinner sig i det svåraste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskrigets slut. Vi behöver motståndskraft för att skydda samhällsviktiga funktioner och för att värna civilbefolkningen vid kris eller krig. Våra vänner och allierade i till exempel EU, FN och Nato kan behöva hjälp av oss och vi kan behöva hjälp av dem.

För att den internationella hjälpen ska nå fram och kunna verka snabbt och effektivt behöver vi vara förberedda för att ta emot den – ge värdlandsstöd.

Var förberedd när hjälpen kommer

Vad är värdlandsstöd till internationella civila aktörer?

När våra egna resurser inom landet inte längre räcker till för att hantera en pågående kris eller ett krig, och vi har efterfrågat internationell civil eller humanitär hjälp, blir värdlandsstöd aktuellt. Värdlandsstöd är alltså det stöd aktörer i Sverige ger till dem som kommer för att hjälpa.

Stödet till internationella civila aktörer kan innefatta allt från tillfälliga bostäder, transporter, tolkning, tillstånd och dispenser, lagerhållning (till exempel materieldonationer kan bli mycket omfattande särskilt vid höjd beredskap och krig) och sjukvård till bemanning av mottagningsplatser eller uppställningsplatser.

Värdlandsstöd kan ges under övning, i fredstida kriser, under höjd beredskap och krig, till den som verkar i Sverige, som är inkvarterade i Sverige men verkar på annan plats eller passerar vårt land för att nå annan nödställd.

Värdlandsstöd som begrepp handlar inte bara om stöd till internationella civila aktörer utan också om stöd till internationella militära styrkor och organisationer. Detta innebär att civila aktörer kan behöva hantera två olika stöd samtidigt:

- Stöd till internationella civila aktörer för att kunna ta emot civil och humanitär hjälp.
- Samverka med Försvarsmakten för ett effektivt och samordnat stöd till internationella militära styrkor och organisationer.

Försvarsmakten och Myndigheten för civilt försvar ska tillsammans med civila aktörer bland annat säkerställa att användningen av civila och militära resurser samordnas.

Vem ger vårdlandsstöd till internationella civila aktörer?

Alla nivåer i den svenska civila beredskapsstrukturen berörs, även om rollerna skiljer sig åt. Offentliga aktörer som kommuner, länsstyrelser och myndigheter, liksom aktörer inom näringslivet och frivilligorganisationer har alla ett ansvar att bidra till vårdlandsstöd.

Aktörerna behöver därför i förväg vara överens om ansvars- och rollfördelning, ha genomfört planeringen samt utbildats och övats. Det är en förutsättning för att de internationella civila aktörerna ska kunna utföra sitt uppdrag så effektivt som möjligt.

Varför ska vi ge vårdlandsstöd till internationella civila aktörer?

Syftet är att den hjälp som kommer ska få största möjliga effekt. För att de internationella civila aktörerna ska kunna ägna störst kraft åt sin kärnuppgift, stöttar vi som tar emot hjälpen med kringuppgifter som till exempel transporter, tolkning, tillstånd och dispenser.

Det stöd vi kan komma få från internationella civila aktörer kan vara omfattande och variera stort.

Erfarenheter från Ukraina visar på vikten av att kunna ta emot stora volymer humanitärt stöd och andra civila insatser från omvärlden, och att upprätthålla förmågan över tid. Hjälp till Ukraina har bland annat omfattat nödbostäder, medicinsk personal, sjuktransporter, förmedling av CBRN-materiel och personlig skyddsutrustning samt sök- och räddningsteam. Till det kommer stora donationer från privata aktörer och insamlingar från internationella hjälporganisationer.

Allt detta kräver förberedelser.

Vilka förberedelser behövs?

För att de internationella aktörerna ska kunna börja jobba så snabbt och smidigt som möjligt, behöver vårdlandsstödet förberedas. Det innebär att planera för och förbereda till exempel

- vilka ankomstplatser som kan vara lämpliga,
- vilka lösningar för logi som kan tillämpas,
- vilka vägar hjälpen ska ta in i, genom och ut ur landet,
- vilka regler som gäller och
- vilka avtal som behöver upprättas.

När vi är många från olika organisationer som ska arbeta tillsammans kan missförstånd uppstå. Vi har olika syften och olika rutiner, vi kan använda ord med olika betydelse och så vidare – det kan helt enkelt vara svårt att förstå varandra, särskilt om situationen är stressad. Världlandsstödet behöver därför planeras och övas på förhand, så att det så effektivt som möjligt kan hanteras och samordnas.

Vi måste också vara förberedda på att de civila resurserna som ska upprätthålla stödet kan behöva prioriteras under höjd beredskap och krig då vi samtidigt ska kunna upprätthålla samhällets funktionalitet, skydd av civilbefolkningen samt ge stöd till det militära försvaret.

Även kommunikationen mellan aktörer, allmänhet och medier är en viktig del i planeringen och hanteringen av ett världlandsstöd. Samordnad kommunikation i rätt tid stärker de inblandade aktörernas trovärdighet, förebygger otydlighet och motverkar ryktesspridning.

Vilken roll har Myndigheten för civilt försvar i världlandsstöd?

Enligt instruktionens 6§ ska myndigheten [...] på nationell nivå ta initiativ till åtgärder och hålla samman planering och förberedelser av civila aspekter av världlandsstöd för att möjliggöra militära operationer samt mottagande av internationella förstärkningsresurser och humanitärt och annat civilt stöd. Förordning (2026:7).

Länkar

Världlandsstöd till internationella civila aktörer

<https://www.mcf.se/sv/amnesomraden/beredskap-for-kris-och-krig/beredskap-for-aktorer/varldlandsstod-till-internationella-civila-aktorer/>

Utbildningen "Världlandsstöd till internationella civila aktörer - en introduktion"

<https://www.mcf.se/sv/utbildning--ovning/utbildning/alla-kurser/varldlandsstod-till-internationella-civila-aktorer---en--introduktion/>

Öva enkelt! Världlandsstöd till internationella civila aktörer - En seminarieövning för aktörer som kan bidra till Sveriges världlandsstöd

<https://www.mcf.se/sv/publikationer/ova-enkelt-varldlandsstod-till-internationella-civila-aktorer---en-seminarieovning-for-aktorer-som-kan-bidra-till-sveriges-varldlandsstod/>

Planeringsstöd: Världlandsstöd till internationella civila aktörer - Stärkt förmåga vid övningar, fredstida kriser, höjd beredskap och krig,

<https://rib.msb.se/filer/pdf/30966.pdf>

Strategi: Världlandsstöd till internationella civila aktörer,

<https://rib.msb.se/filer/pdf/30965.pdf>

Utgångspunkter för totalförsvaret 2025–2030,

<https://www.mcf.se/siteassets/dokument/om-msb/vart-uppdrag/regeringsuppdrag/besvarade-regeringsuppdrag/2025/utgangspunkter-for-totalforsvaret-2025-2030.pdf>

Förordning (2008:1002) med instruktion för Myndigheten för civilt försvar,

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20081002-med-instruktion-for_sfs-2008-1002/